

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XV. Translatio Synodi inter Pontificem & Legatos agitata; & cur ab
his tam feruidè quaesita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

tur: *Post hanc Catholicam de Iustificacione doctrinam, quam nisi quisque fideliter firmiterq; receperit, iustificari non poterit, placuit sanctæ Synodo hos Canones subiungere; ut omnes sciant, non solum quid tenere & sequi, sed etiam quid vitare & fugere debeant.* 3546.

Hi Canones summæ Decretorum respondent; adeoque non est operæpretium ea hîc apponere. Solum fuggeram, præter illa quæ definiuntur per Decreta, prohiberi Canone texto, ne quis cum Luthero dicat: *Non esse in potestate hominis, vias suas malas facere; sed mala opera, ita ut bona, Deum operari, non permissivè solum, sed etiam propriè, & per se; adeo, ut sit proprium eius opus non minus proditio Iudæ, quam vocatio Pauli.*

- 11 Erant qui contra huius Canonis formam obiectabant: A Deo non solum permitti peccatum, sed tamquam à prima rerum omnium causa, peccantis actiones per veram efficientiam adiuvari. Verum neglecta oppositio. Cuius rei causam arbitror, quod Canon diferte loquitur non de causa phytica, sed morali, cui scilicet opus imputetur: intendit enim hæreticos damnare, affirmantes, Quemadmodum homo nequit honestè agere, nisi excitatus atque impulsus à Deo; ita nec esse in hominis potestate malè agere, sed oportere ut à Deo similiter impellatur ad id agendum; proinde tam bonum quam malum, arguebant illi, æquè Dei opus esse. Præter hoc habetur Canone 23. *Neminem posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia.* Equidem haud me purgandum hîc puto, quod lectores meos harum arduitate doctrinarum fatigauerim: tum quia opus excusatione non esset cuiquam scriptori, quod ea exponeret, quæ ad suum præcipuum argumentum pertinent; tum quia si caelestis fulgoris aspectus pupulas minus perspicaces perstringat ac lædit, quid prohibet aliò se flectere, atque interim finire, ut per eum aquilæ suam aciem recreent atque confirmant?

CAPVT XV.

*Translatio Synodi inter Pontificem & Legatos agitata,
& cur ab his tam feruide quaesita.*

- 10 **I**Nter hæc subtiles nodosafque Theologicas disputationes, Legati nihil ardoris, nihil studij remittebant, quo loci mutationem virgerent. Mihi latuit aliquamdiu potissima causa, cur illi adeo translationem percuperent: nec sine quadam admiratione Ceruinum spectabam, adeo in ea promouenda sedulum atque constantem,

Pars I.

F f f f

stantem,

1546.

stantem, vt ne atroces quidem minæ, Cæsaris nomine intentatæ, factis fuerint ad hominem permouendum, non inquam ne eam voluntatem retineret, sed ne certè profiteretur. Huiusmodi minæ in monumentis, quæ priùs lustrauimus, distinctè non habentur; solum indicatur ab Hispano quodam Cardinali, fuisse Cæsarem excusatum, ^a quasi ea res humanitati Caroli haud conueniret, culpamque reiectam in eum qui nuntiauerat; seu quòd illa commentus esset, seu quòd ea renuntiaret, quæ Cæsar ad exhalandam animi iracundiam priuatim protulerat, non vt suo nomine denuntiarentur. Quæ consonant cum eo quod paulò antè narrauimus, à Cæsare significatum Farnesio Legato.

^a Ex amica epistola ad Geminum, 9. Octobris, inter monumenta Geruini.

^b Anno 1546.

Adrianus, illius ætatis historicus, ^b scribit, minitatum fuisse Cæsarem Ceruino, si absque Pontificis diplomate ac voluntate translationem promoueret, illum suo iussu in Athesim proiectum iri. At Suauis, dum tacito nomine hanc Adriani narrationem refert, breuitatis gratiâ adiectam ab eo conditionem præterit, vt quæ ipsius gustatui sapidam denuntiationis acrimoniam corrumperebat: sed magis facti veritas eam corrupisset; non solum ex ea quam Suauis cum veritate generatim exercet inimicitia; sed quia veritas in præfenti causa plurimum minuit de illecebrosa acerbitate, quæ multò magis Suauem, quàm obstructas noxiis humoribus feminas delectat. Vera itaque denuntiatio, Ceruino Cæsaris nomine delata ab Aurelio, qui Madruccio à Secretis erat, ita se habuit, sicuti postea videre mihi contigit in autographo epistolæ à Ceruino ad Pontificem scriptæ: ^c Si ipse Pontificis iniussu Concilium soluisset, subornatis ad id Episcopis, prout Cæsar eum moliri inaudierat, futurum fuisse, vt ipsum facti pœniteret: nam vbi Pontifex illum impunem relinqueret, ab ipso Cæsare punitum iri, nec visquam gentium tutum fore. Huic nuntio respondit Ceruinus, Se non modò extra omnem obiectam culpam; verumetiam optimè meritum, quòd Synodi dissolutioni semper obstitisset, quam insimulabatur temerè machinari: vbi tamen quid peccasset, nulli se in terris subiacere, à quo legitime puniri posset, nisi Romano Pontifici. Quod si nihilominus vellet Cæsar sibi vim inferre; cum ille potentissimus Princeps, ipse verò imbecillus esset sacrificulus, facili id negotio perfecturum: se tamen Magistri sui voce doceri, ne terreatur ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quod faciant. Proinde vbi vitâ spoliaretur à Cæsare, amissurum se tandem quod ex necessitate sibi relinquendum erat: decem annorum seu iacturam seu lucrum, tenue quiddam esse; daturum se operam, vii
semper

^c 5. Augusti 1546. cuius autographum est apud Carolum de Vecchiis, qui à Secretis est Congregationi Concilij.

semper paratum ad id animum gereret: Cæsarem pariter breui de-
cessurum è viuis, eoq̄ue deuenturum, vbi æqua omnibus esset con-
ditio, ac rerum à singulis gestarum ratio redderetur vni Iudici, qui
personarum acceptor non est, & reddit vnicuique secundùm opera
sua. Idcirco neque ab hoc metu, nec ab alia ratione se retardan-
dum, quò minus, dum viueret, officio suo fideliter fungeretur.
Hac religiosà constantià respondit Ceruinus homini minas Cæsaris
denuntianti; tametsi fortasse haud parem postea fortitudinem præ
se tulerit, in postulanda memoratis literis à Pontifice legationis di-
missione: nisi tamen id prudentiæ potius quàm timoris consilium
habendum est, quò expeditiorem suo Principi viam aperiret ad
ipsum reuocandum; vbi, quantumuis commendabilem ad eam
vsque diem administrum expertus esset, in posterum existimasset
inopportunum ad publicam illius moliminis vtilitatem.

Hac igitur posita tam acri Cæsaris indignatione, nulla mihi oc-
currebat vel proprij incommodi ratio, quâ possit in Ceruino per-
fringi tam formidabilis iræ terror; vel publici emolumenti causa,
quæ illi persuaderet, vt præpotentem Principem tam acerbè læde-
ret. Comperi tandem, eam in Ceruino impatientiam ortam è quo-
dam Reipublicæ studio; quod par non erat ita clarè significari per
litteras Paulo communicandas. Huius decrepitam ætatem conside-
rabant Legati, * tam crebris tunc morbis laborantis, vt non breui
solum, sed in momenta obiturus videretur. Arbitrabantur, si per-
sistente Concilio eius mors accidisset, Ecclesiam schismatis disceri-
men subituram. Etenim, etsi diplomate cautum ab eo fuerat, vt in
eo etiam euentu penes Vaticanum Senatū foret electio Romani
Pontificis, quæ per consuetam quietem ac libertatem haberetur,
sicut alibi diximus; tamen Concilium in alterius Domini ditio-
nitum, & fauentibus negotio fortasse profanis Principibus, dubi-
tandum erat, ne litem intenteret, refelleretque quasi irritam eam
sanctionem, suo iuri aduersam, præsertim ad id temporis relatam,
quo, nullo in Cathedra Petri sedente, obtinebat Concilium
absolutam, nullique subiectam iurisdictionem; nec ampliùs adne-
ctebatur Capiti, quod in ipsum potestatem exerceret, ipsiusque po-
testatem moderaretur. Quapropter Maffei, qui Pontifici à Se-
cretis erat, * Ceruino scripsit, Vbi Synodus statuisset, ius illud ele-
ctionis ad Vaticanos Patres pertinere, etiamsi ea existente Concilio
habenda esset, non modò continuandæ Synodi difficultates subla-
tum iri, sed etiam ipsos Pontifices haud ita difficiles in posterum
futuros in huiusmodi conuentibus ad restitutionem Ecclesiasticæ
disci-

1546.

* Apparet
ex epistola
memorati
Anonymi ad
Ceruinum,
6. Ianuarij
1547. &
ex duabus
Maffei ad
eundem
11. & 12.
Octobris
1546.

* In literis
citatis.

Ffff 2

disci-

1546. disciplinæ cogendis. Verùm huiusmodi Decretum & arduum erat à Patribus obtineri, & indecorum intutumque tentari; perinde ac si Romanus Pontifex ambigeret de sua auctoritate, adeoque doceret etiam Episcopos de eadem addubitare. Hinc Legati, ac præcipue Ceruinus, rei Christianæ studio flagrantissimus, omnem mouebant lapidem, vt tantæ cladi cautum esset, Synodo vel eò traductâ, vbi à vi, adeoque ab auctoritate Principum externorum esset libera, & Romæ Vaticanis Patribus obsequentior; vel tantisper suspensâ, dum rerum conditio mutaretur, nouisque Pontifex firmioris valetudinis succederet; vel eadem per paucas Sessiones breuiter absolutâ.

Haud hîc alienum reor animaduertere: quemadmodum nulla; vniquam veritas veritati alteri aduersatur; ita ex opposito Adrianum ac Suauem, ambos Pontificiis Patribus infensos, hunc ex priuato in Romanos Pontifices odio, illum ex sui Principis cum Paulo Tertio similitate, sibi inuicem in ipsa obtrectatione repugnare. Etenim Suauis, quod paulò antè notauimus, narrat, sinceram Montani indolem ineptam fuisse iis simulationibus, quas Ceruinus in se obeundas susceperat, vt per callidas disputationes Concilio moras iniiceret. Mendacissima enim uerò narratio, sicut à nobis patefactum est. Adrianus ex aduerso affirmat, Montanum callide à Cesaris odio in translationis negotio se subtraxisse, rei procuracione in Ceruinum reiectâ: quod pariter adeò discrepat à vero, vt non modo Montanus suam illi operam impenderit apertissime per cunctas literas, tractationesque ea de re habitas; sed solus ipse cum Cesarianis Cardinalibus iurgium susceperit ea de causa, quòd Paccus Materanum de translatione dicentem prohibere contenderet.

* Huius libelli, multò antè Mendozæ traditi, fuit missum exemplar ad Verallum, post obitum Mendozæ, ex occasione scribendi ad eum alias rationes in epistola proluxa, post eâ citanda, 5. Februarij 1547.

Concordabant Legatorum ac Pontificis vota procul arcendi ab Ecclesia discrimina imminentiâ ex Concilio, Germanorum manu penè constrictâ: sed moderatiùs se gerebat Pontifex; seu quòd ipse melius mala prænosceret ex immatura cessione eruptura, seu ex communi mortalium usu, numquam credendi annorum morborumque monitis, propinquam ipsorum mortem denuntiantium. Quare consensum Cesaris hic expetebat: quem vt consequeretur, Romæ cum Cesarianis administris egerat; qui libellum rationibus refertum obiecerant, & Pontifex alterum, vt eas dilueret, ipsis reddiderat, in hanc sententiam, * vnde licebit lectori obiectas à Cesarianis causas conuicere.

Experientiâ compertum esse, Tridentum haud opportunam Concilio stationem: dignitatem siquidem Conciliorum frequen-

tiã potissimum sustineri; & tamen palam fieri, eam obtineri non posse in ea vrbe, quippe in domicilio adeo Patribus inuiso, vt eò pauci conuenerint, & hi pauci ibi ægre retineri possent. Nec in eo disceptandum, num rationi consentanea necne eorum esset auersatio; satis esse, id experientiã comprobari, cum detrimento maiestatis quæ Synodo Oecumenicæ debebatur; tametsi & cohortationes & iussa Pontifex, penes quem etiam ad id erat potestas, adhibuisset: quin etiam per vim, ne ipsi quidem Pontifici decoram, Patres compulsi ab aliis, fuissent id ipsum grauius conuesti.

Frustrã obtendi, selectam eam sedem ad Germaniæ commoditatem, adeoque minimè commutandam: in comperto enim esse, non solum à Protestantibus eam recusari, sed ex Germanicis Episcopis ne vnum quidem ibi visum, quin ex eorum Procuratoribus paucissimos: Synodum verò tam Catholicis quàm hæreticis in maiori semper futuram pretio, vbi frequentior esset.

Nec obitare, Comitiorum Decretis non alium extra Germaniam locum probari; etenim Comitiorum non erat has leges præscribere: Romanos verò Pontifices semper illis obstirisse. Præterea Cæsarem etiam, quod in se erat, ipsis abundè gratificatum; quippe qui iam obtinuerat, vt decem & octo menses Synodus Tridenti celebraretur, Germaniã interim officio suo minimè perfunctã. Hæc erat libelli summa. Verùm vbi Cæsar his rationibus haud dimoueretur, volebat quidem Pontifex translationis auctor esse, sed ad eam à maiori suffragiorum numero Concilium trahi: & exquiserat à Legatis iam inde à decimoquinto Septembris^a quidnam ipsi de suffragiis præfagirent, & de negotio sentirent.

^a Literæ Sfortiæ ad Legatos.

^b Illi, quod spectabat ad præfagium, schedam ad Pontificem misere, vbi significarunt quid de singulis Patrum sententiis conicerent: at postea apertius rescripsere, ^c Plurimorum capitum suffragia translationi fautura, Nationum verò plerasque repugnaturas: in his esse Hispanos, Lusitanos, quorum aliqui appropinquabant, Gothum, Britannos, Germanorum Procuratores, & forsitan etiam Gallos. Hos autem omnes in medium adducturos id quod communiter docent Iurisperiti super Caput primum, in titulo, *De his quæ sunt à maiori parte Capituli*: nimirum, minorem partem antefendam, vbi ea maiori pietate potiori què ratione nitatur; adeoque in præsentia videri persistendum potius Tridenti, vt votis communibus, rei què Christianæ commodis fieret satis, quàm fugiendum ob priuata incommoda atque discrimina: quæ discrimina mitigata iam erant, recuperato & communito à Cæsarianis

^b 20. Septemb. ad Sfortiam.
^c 21. Novembris 1546.

1546.
* Recupera-
tionis nun-
tium perue-
nit 7. Sept.
vt in Diario.

rianis arduo ac propinquo * Clusiae transitu.

Quod spectabat ad ipsorum sententiam; Pendere se animi, re-
putantes, aptiora ad rem tempora effluxisse, quæ prius aderant, cum
de translatione aliàs actum. Tunc animorum commotionem ex-
ortam ex Patrum conseruatione, qui Pontificem quasi ex necessi-
tate ad communem sententiam pertrahere videbantur: at ipsum
nunc rei actorem visum iri: Cæsarem prius id toleraturum, quip-
pe & magis indigentem subsidiis Pontificiis, & minus in repugnan-
tia palàm facta progressum: præterquam quòd tunc etiam causæ
fauere recentes offensiones inter Purpuratos Cæsareos, primumque
Legatum, quæ titulum honestiorem præferebant liberioris Sedis
exquirendæ. Dilapsis proinde his opportunis conditionibus, sibi
haud tutum videri, quin translatio eruptura esset in schisma, cum
præsertim sibi publicarum rerum condiciones non adeò essent ex-
ploratæ, quarum exploratiùs conscium Pontificem longè melius
posse decernere. In ea rerum obscuritate opinari se, satius esse ab
armorum euentu paucos intra dies consilium præstolari; interim
verò in promptu habere cum Fidei tum disciplinæ Decreta; quò,
quandocumque incideret opportunitas, Sessionem maturarent,
quando pernecessarium videbatur vt ea translationem præcederet.
Ex alia parte affirmabant, sibi esse compertum, Cæsarianos moliri
definitionum retardationem; perinde quasi opus tanti ponderis ne-
que conditioni temporum opportunum, neque Patrum infrequen-
tiæ consentaneum censeretur. Quapropter, aiebant Legati, se
Pontificem rogatum velle, vt & obseruationes de Fidei sanctioni-
bus, & leges de morum emendationibus pro sua parte sollicitaret.

Quicumque hæc Pontificiorum Cæsareorumque vota obserua-
uerit, adhibitosque ab vtraque partium conatus ad suum propo-
situm promouendum; in aliquam fortasse sinistram opinionem in-
curreret; quasi saltem altera suam vtilitatem Ecclesie commodis an-
tehaberet, vtraque verò non ex ingenuitate Christiana, sed ex po-
litica calliditate rem gereret. Meminerit quisquis ita secum repu-
tat, quod spectat ad primum caput, insolens non esse, duos viros,
quantumuis recti appetentes, inter se concertare, vbi finis, quem
vterque intendit, probus est, sibiq; eorum quilibet persuadet, bonum
quod ipse promouet, anteponendum bono quod promouetur ab al-
tero: quod tunc planè contigit, cum Cæsar conciliandæ Germaniæ,
& Pontifex arcendo schismatis periculo, remittendis ad suas Sedes
Episcopis, atque integris Christiani Orbis Prouinciis per sancta
iam dogmata corroborandis, operam impendebant. Porro vnus-
quisque

quisque consuevit bonum illud habere pro maximo, cuius peculiaris procuratio ad se spectat. Atque id naturæ fortasse providentiâ effectum est, ut pro sua quisque virili parte studeat illi bono, quod ipse per se moliri possit. Cuius rei aliquod exemplum nobis in sacris Libris protulit Deus, ubi huiusmodi certamina vel inter beatos Angelos enarrat, ne offensionis nobis foret, si ea inter iustos homines conspiciamus. Quod atinet ad alterum caput: animadvertat lector, inter artem ac fraudem plurimum interesse: illa inest homini, quatenus homo bellus melior; hæc inest homini, quatenus homo bellus deterior est.

9 Pontifex, acceptâ Legatorum sententiâ, tunc quidem statuit uti progredierentur ad res agitas absolendas, a Sessionemque celebrarent; quâ habitâ, Concilium transferretur: idque Legatis significavit per tabellarium, ad Farnesium in Germaniam missum. Hi verò omni studio rem vrgere nitentur, & obstacula Cæsarianorum amoliri: b qui ne viderentur ex nimio suarum rerum studio consilij oppositi auctores esse, ad suam opinionem pertraxerant Vigerrium Senogalliensem Episcopum, qui primus inter Episcopos sententiam dicebat. Nec ille neglexit ante Patrum oculos ponere, Decretum tam ardui oppugnatique argumenti, ampliori Patrum frequentia opus habere; quâ si caruisset, & auctoritate & fructu pariter cariturum, sed iis qui proferberentur, indignationis irrisioisque ansam porrecturum. Legati è conuerso, & cum eis potior pars, respondebant, Veram Conciliorum auctoritatem à frequentia nequaquam pendere, cum Synodi numerosissimæ quandoque aberrassent, ubi haud legitime sunt celebratæ, sed sitam in promissa S. Spiritus assistentis ope: quod verò spectabat ad humanam operam ac solertiam, quæ huiusmodi sanctionibus debentur, adesse ibi eam copiam, eumque præclarissimorum Capitum delectum, ut Cæterus ille, humanis etiam spectatis conditionibus, non posset cuiusque futuræ ætati venerationi non esse.

10 Legati postmodum, ubi senserunt, nimis sibi protrahi optatam lucem ab armorum euentu, c pro certo rati, Concilium ibi per hincmem haud permansurum, missâ Romam dissertatione Pontificem hortabantur, ut ipse peractâ Sessione Synodum suspenderet, Romamque interim Patres aduocaret, atque ex eorum consensu, quod reliquum erat de reformanda disciplina sanciret.

Id consilij à Ceruino profectum: qui ut ipsum corroboraret, peculiarem ad Pontificem epistolam dedit, d ubi ostendebat, illud & Ecclesiæ conducibile, & Apostolica Sedi cautum fore, Cæsariisque postu-

a Ex literis Legatorum ad Farnesium, 26. Septembris 1546.
b Ex literis Legatorum ad Sfortiam, 2. & 6. Octobris, & ex Actis.

c Literæ ad Sfortiam, 9. Octobris.

d 9 Octobris 1546.

1546.

postulatis minimè aduersaturum. Conducere quidem Ecclesiæ: etenim cum ardentissimè sese opponerent Casariani, ne Decretum de Iustificatione promulgaretur; eumque iam Synodus statuisset, coniunctim in rebus Fidei ac morum procedendum, de his nihil quidquam tunc à Concilio stabiliri poterat. Quare expeditissimam simul & aptissimam rationem videri, id Romæ peragi ex eorundem Tridentinorum Patrum sententia ac voluntate. Cautum fore Apostolicæ Sedi: nam relicta Tridenti nomine tenus, sed reipsa Romam deportatâ Synodo, facile semper fore, vbi opus esset, illam resumere, & in tutiori sede collocare. Denique postulatis Casariis id non aduersaturum, quod ille simul obtineret vt dogmatum sanctio protraheretur, ne Synodus locum mutaret, & communibus votis per reformatæ disciplinæ leges consuleretur: quod omnes præteritas Caroli petitiones complectebatur.

Verum post diurnam deliberationem haud probatum consilium, nisi Patrum plerique illud Tridenti per seipos suscepissent. Nulla siquidem apparebat ratio, nisi longè quærita, virisque cordatis haud satis probanda, * cur si ex Episcoporum consensu emendationis leges Romæ confici poterant, eorundem suffragio Tridenti confici non possent: quod etiam rem discrimini subiciebat, ne ad id Romam adire Hispani Galli que recusarent. Quapropter Romanorum Consultorum cœtus incusauit potius Legatos, quod per tot menses nondum emendationis consilia maturassent, vt eodem tempore tum Patribus tum reliquis omnibus satisfaceret, vtroque Decreto in Synodo promulgato; ac deinde honestius agi posset de Concilio, quidquid Pontifici videretur. At accusatio haud ex merito: etenim numquam ipsi destiterant rogare Pontificem, vt disertè præscriberet, quid varus ea de re Patrum petitionibus indulgendum; nec tamen vquam, siue ob argumenti difficultatem, siue ob consuetam maximis Aulis cunctationem, hanc inde lucem impetrarant: adeoque prolatio in rebus Tridenti decernendis haud ipsorum desidia vertenda erat, sed necessitati, quod ad rem, & prudentiæ, quod ad occulendam causam spectabat. Ipsi verò ex altera parte verebantur Romæ arbitrio rem committere, * animaduertentes, perinde ea fore, ac auctoritatem Synodo impertiri Synodi suspendendæ: quæ auctoritas, itidem ac auctoritas eius conuocandi ac soluendi, à Romano solum Pontifice exercenda erat: in super nihil quidquam de eo legitimè decerni licebat extra Sessionem, ad quam celebrandam nondum satis digestæ res erant, nec enodandæ difficultates. Verumtamen quod voluntati Pontificis obsecundarent,

* Literæ
Maffei ad
Cervinum,
26. Octobr.

* Literæ Le-
gatorum ad
Sfortiam,
25. Octobr.

rent, duplicem semitam meditabantur: alteram, si Cæsarianos eò compellerent metu translationis, magis ipsis quàm suspensio inuisæ, & ex iteratis Italicorum Episcoporum postulationibus formidatæ; in quo suam exhibebat operam Madruccius apud Mendozam ac Pacecum: alteram, si vehementer vrgerent promulgationem grauisissimi de Iustificatione Decreti: cui vel repugnaturi erant Cæsariani, vel assensuri. Si repugnarent, exclamatorios Præsides, nolle se morari amplius in Concilio quasi depicto, dum S. Petri patrimonium inutiliter infumebant, & Christianum gregem suis Pastoribus diu priuabant: ita hoc honesto nomine Patres ad superferendum Synodo inclinatum iri. Vbi assentirentur, satis tunc fore, si sinerent Episcopos Italiae, propinque hiemis horrore, multoque magis armorum strepitu perterritos, translationem aut intermissionem Synodi efflagitare, plurimum fauorem consecuturam, futuramque pariter honestam, quippe necessariam vt impendens dissoluentis Synodi discrimen euitaretur.

12. Quòd prior iniretur via, sollicitatus à Tridentino Mendoza, ^aproponum ad suspensionem animum, ac spem etiam Cæsarei consensus præ se tulit. Eum confirmare studuerunt Legati incerto quem diximus metu, ex eo scilicet, quòd nequiret Pontifex diutius Episcoporum postulationes retundere, loci mutationem efflagitantium; qui vbi eam non impetrarent, existimantes ab ipsa necessitate satis excusationis sibi prætendi, Tridento discederent. Huic timori alius adiectus timor haud minoris momenti: videlicet, si diu Concilium protraheretur, ararium Pontificium haud satis eodem tempore futurum grauisissimis illius sumptibus, ac Germanici belli voragini; quare sex ex pactione mensibus elapsis, coactum iri Pontificem ne amplius auxilia suppeditaret.

^a Literæ Legatorum ad Sforziam, ultimo Octobris.

13. Verùm hæc spes de Caroli consensu confestim infuscari cœpta: ^betenim rescitum celeriter est, aduentare Oratorem ac Episcopum, missos à Lusitaniæ Rege, Cæsari coniunctissimo, qui Concilij translationi cessationique resisterent. Ad hoc Mendoza significauit Legatis, ^c se Oratorem à Cæsare destinatum apud Pontificem; cui Ioannes Mendoza, supremus Sacelli Cæsarei Præfectus, interim institurus erat, ne locus Synodi mutaretur, atque vti continuarentur bello suppetiæ: cum vtrumque opus esset ad Religionis discordias componendas, simulque purgaturus Cæsarem opinione de ipso perperam conceptâ, quasi Decreta Fidei oblique retardaret. Prosequerentur proinde opus, nullam à Cæsare moram iniectum iri: suadere se tamen, vt ad maiorem conciliandam auctoritatem illu-

^b Literæ Legatorum ad Sforziam, 6 Nouembriis.

^c Literæ Legatorum ad Sforziam, 16. Nouembriis.

Pars I.

G g g g g striores

1546. striores Academiæ, cuiusmodi erant Parisiensis ac Louaniensis, prius sententias rogarentur.

Legati, agnitâ Oratoris arte, per quam, sicut ipsi scripserant, si-
mul calcariibus incitabantur, simul reductis habenis inhibebantur;
responderunt: Quod ad translationem attinebat, se in Pontificis pru-
dentia rem collocare; sed ingenuè fateri, semper illius auctores se
fuisse vel ab ipsis belli primordiis, tamquam vnici adiumenti ne
Synodus dissolueretur: multò minus ad se spectare responsa de sub-
sidiis continuandis: posse tantummodò affirmare, haud à se tan-
tum aquæ Romæ perspici, quæ duobus simul tam amplis canalibus
opplendis satis esset. Ad postremum dicebant, Numquam sibi in
animum induxisse, tam generosum Principem acturum quidquam
obliquè, sed sua sensa liberè deprompturum; tametsi Episcopi Cæ-
sareæ ditionis, per vsurpatam ab ipsis agendi rationem, aliquem huic
suspicioni aditum præbuisent. Memoratas Academiæ consulere,
neque consuetum, neque decorum esse Apostolicæ Sedi; nec posse
sibi probari, cum præsertim ex earum censuris in Lutherum editis,
de ipsarum sententia satis constaret. Et quando Pontifex ac Cæsar
tot inter se vinculis colligabantur, adeoque non modò necessaria,
sed vix satis erat tot malis Christianam Republicam diuexanti-
bus, vtriusque concordia, mutuaque beneuolentia, satius esse, si
negotia familiarius tractarentur, & tum ipsi, tum ipsorum admini-
stri amicitius coniunctiusque inter se agerent. Quòd si Decreti mo-
ra in rem Cæsaris foret, nihil sibi videri aptius, quam sex menses
superfedere Concilio: nolle Patres per tot incommoda ibi degere,
tamquam in scena personas agerent, adspectabiles quidem, sed silen-
tes. Vt huic rei Pontifex assentiretur, suam se operam ample pol-
liceri.

Orator obstructos reliquos omnes tramites conspicatus, id quod
afferebatur, admisit; suamque operam vicissim spondit ad assen-
sum Cæsaris obtinendum, pro communi hominum consuetudine,
industriæ suæ largiter ad eam rem pollicendo, cuius rei frustratio
inexpugnabili alterius arbitrio semper imputari potest.